

2. Шувалов А. В. Психологічне здоров'я людини. *Вісник*, 2009. Вип. 4 (15). С. 87–101. URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/157829>.
3. Коцан, І. Я. Психологія здоров'я людини. Навчальний посібник. І. Я. Коцан, Г. В. Ложкін, М. І. Мушкевич; за ред. І. Я. Коцана. Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 430 с.
4. Колесніченко Л. А., Борисенко Л. Л. Основи психології та педагогіки. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ. 2002. 157 с.

Валерія ГІЛЬ

студентка Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Ольга ЯДЛОВСЬКА

доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат історичних наук

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЛИСТІВ У ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ

Електронне листування стало звичною практикою під час обміну інформацією офіційно-ділового стилю мовлення. За його допомогою сьогодні встановлюються ділові зв'язки, надсилаються пропозиції контрагентам, передаються на затвердження акти, підтверджуються замовлення тощо. У зв'язку із зазначеним зростає інтерес до можливості та порядку використання електронних листів у правовідносинах, що зумовлює актуальність обраної для дослідження теми.

На жаль, сьогодні питанням використання електронних листів у правовідносинах вітчизняними дослідниками приділено недостатньо уваги. Переважно правниками розглядається практика та перспективи використання електронних листів у якості доказів у суді: А. Вершинін, А. Каламайко, Н. Чечіна та ін.

Використання електронного листування у правовідносинах отримало свою правову регламентацію вже з прийняттям Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

Так, відповідно до частини першої статті 207 ЦК України правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у

листах, телеграмах, якими обмінялися сторони, або надсилалися ними до інформаційно-телекомунікаційної системи, що використовується сторонами [1].

Електронне листування, разом з тим, регулюється цілою низкою спеціальних законодавчих актів, серед яких Закони України (далі – Закон) «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про електронні довірчі послуги» тощо. Проте навіть наявність такого широкого кола нормативно-правових актів не виключає проблем правозастосування з питань електронного листування у правовідносинах.

Статтею п'ятою Закону визначено, що електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [2]. Статтею шостою цього ж Закону закріплюється, що для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис [2]. Подібне формулювання дозволяє стверджувати, що використання електронного підпису в електронному листуванні не є обов'язковим та за погодженням сторін правовідносин можуть бути використані інші способи ідентифікації. Разом з тим, варто звернути увагу, що частина друга статті шостої Закону завершенням створення електронного документа визначає саме момент накладення електронного підпису.

Законодавець закріпив, що юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно у зв'язку з його електронною формою, проте використання електронних листів як електронних документів у правовідносинах пов'язано з наявністю певних проблем, а саме: заперечення факту отримання електронного листа; заперечення свого авторства та факту відправки електронного листа.

З урахуванням норм чинного законодавства України щодо електронних документів та електронного документообігу, вирішення обох вказаних було запропоноване законодавцем у проекті Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, Цивільного кодексу України) для забезпечення використання офіційної електронної адреси від 16.07.2020 № 3860 [3]. Автори законопроекту запропонували запровадити офіційні електронні адреси як для юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, так і для фізичних осіб. Фізичній особі офіційна електронна адреса згідно з даним законопроектом має присвоюватися одночасно з оформленням паспорта громадянина України. Листи надіслані на офіційну електронну адресу вважаються врученими особі та не потребують додаткового документального підтвердження їх направлення. Вважаємо подібну законодавчу ініціативу актуальною та такою, що може значно розширити можливість використання електронних листів у правових відносинах.

Відповідно до статті 96 Господарського процесуального кодексу України, електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис». Законом може бути передбачений інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу. Учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом. Учасник справи, який подає копію електронного доказу, повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу електронного доказу. Якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи може витребувати у відповідної особи оригінал електронного доказу. Якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ суд не бере до уваги.

Загалом, варто зазначити, що використання електронних листів у правових відносинах поступово набуває характеру усталеної практики. Основи правового регулювання даного процесу покладено ще з прийняттям ЦК України, однак нормативно-правова база з даного питання потребує подальшого удосконалення. Уже сьогодні наявні окремі законодавчі ініціативи, прийняття яких усуне основні проблеми при застосуванні електронних листів у правових відносинах.

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1173>.

2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, Цивільного кодексу України) для забезпечення використання офіційної електронної адреси: проект закону від 16.07.2020 №3860. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69498.

4. Брежнева Ю. Електронні докази у господарському процесі: що на практиці? *Юридична газета*, №27/28, 2018. URL: <https://yur.gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/elektronni-dokazi-u-gospodarskomu-procesi-shcho-na-praktici.html>.